

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ה.).

1

בס"ד | גיליון 72

גיליון מיוחד

ומורחב

פרשת ויקרא

ופורים התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

זנב כנגד זנב

אסתר א' י"ב: "ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר המלך אשר ביד הסריסים ויקצף המלך מאד ותמתו בערה בו".

ותמאן המלכה ושתי: במגילה (דף יב): "ותמאן המלכה ושתי, מכדי פריצתא הואי, דאמר מר: שניהן לדבר עבירה נתכוונו, מאי טעמא לא אתאי? אמר רבי יוסי בר חנינא: מלמד שפרחה בה צרעת, במתניתא תנא: בא גבריאל ועשה לה זנב".

אפשר שנעשה לושתי זנב כנגד מה שעשה עמלק (דברים כ"ה י"ח): "ויזנב בך" (ובבבבבר רבה י"ג ג' איתא: "...זה עמלק שנתגאה... 'ויזנב בך' שהכס מכת זנב...").

ביזוי כנגד ביזוי

בספר כד הקמח (פורים) איתא "במתניתא תנא בא גבריאל ועשה לה זנב, והוא יתרת בשר שנעשה בפניה לפי שעה בדך הנס".

ונראה שעונש ושתי בא לה מדה במדה, על שביזתה את בנות ישראל שיעבדו ערומות, התבזתה היא שגדלה לה יתרת בשר (קרון) בפניה.

ראש כנגד ראש

ושתי הפשיטה את בנות ישראל ערומות והיתה עושה בהן מלאכה, ובזה גרמה להרהורים בראש הגברים, על כן עתה צמחה לה יתרת בשר בראשה, ראש כנגד ראש.

(מבעל מחבר ספר מנחה קטנה)

הסבא המבזה "זוכה" לנכד מבזה והם בזויים מאד

אסתר ג' ו': "ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי ויבקש המן להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אַחַשְׁוֹרֶשׁ עִם מֶרְדֳּכָי".

ויבז בעיניו: "ויבז בעיניו לשלוח יד וגו', אמר לו הקב"ה: בזה בן בזה, 'ויבז עשו את הבכורה', 'ויבז בעיניו', הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד".

(ילקוט שמעוני אסתר רמז תתרנ"ד)

ב' "מחיות" על שרצה להאבידם מב' עולמות

אסתר ט' כ"ד-כ"ה: "כי המן בן המדתא האגגי צרר כל היהודים חשב על היהודים לאבדם והפיל פור הוא הגורל להם ולאבדם: ויבאה לפני המלך אמר עם הספר ושוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו ותלו אתו ואת בניו על העץ".

ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו: "..." בתורת משה כתב שלכן גזר המן כדי שישכחו התורה והמצוות קודם מותם וגם חלק לעולם הבא לא יאה להם, וכן יש לומר שהיה גדולה השנאה של עמלק שחשב אם יהרוג אותם מ"מ יזכו לחיי עוה"ב, לכן טימאם והחטיאם תחילה, ולכן נענש מדה כנגד מדה, ב'מחה אמחה' (שמות י"ז י"ד) כדרשת חז"ל (ילקוט רמז רס"ו) מחה בעוה"ז אמחה לעוה"ב, במדה כנגד מדה שהוא היה רוצה להאבידם מעוה"ז ומעוה"ב".

(שיר מעון פרשת תצוה)

בתן ותרש נשאו ראשם להרים יד במלך, נתלו בראשם

אסתר ב' כ"ג: "ויבקש הדבר וימצא ויתלו שניהם על עץ ויכתב בספר דברי הימים לפני המלך".

"... וכשעמד אחשורוש ממשכב הצהרים אמר לשני סריסיו הנהוגין להשקותו השקוני, נתנו לו הסם בקיתון של זהב, אמר להם המלך שפכו את המים הללו לפני, אמרו לו אדונינו המלך הן המים הללו הם יפים והם מים טובים הם מים קרים הן מים ברורים, אמר להם המלך כך עלתה לפני לשפכם, מיד שפכו אותם לפניו ומצא בהם סם המוות, וצווה המלך לתלותם, שנאמר: ויתלו שניהם על עץ".

... והטעם שצווה המלך לתלותם ולא בחר להם מיתה אחרת, יש לומר שהוא מדה כנגד מדה על שנשאו ראשם להרים יד במלך והחזיקו ברשותם להרבות בדברים לפניו".

(ביאור "ולא עוד אלא" לפרקי דרבי אליעזר פרק נ')

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א).

2

בס"ד | גיליון 72

גיליון מיוחד

ומורחב

פרשת ויקרא

ופורים התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

כיצד נתחלק ממון המן

במדרש תהלים (שחר טוב, תהלים כ"ב ז'): "תניא, לשלשה חלקים נחלק ממונו של המן, שלישי למרדכי ואסתר, שלישי לעמלי תורה, ושלישי לבנין בית המקדש". המן דיבר שטנה על מרדכי ואסתר, על עמליה התורה ועל ביהמ"ק, ומדה כנגד מדה, איבד ממונו ונחלק בין ג' הנ"ל.

(הרא"ם ע"פ דברי המהר"ל באור חדש)

מדוע באה הישועה דווקא ע"י אשה

אסתר ז' ב': "ויאמר המלך לאסתר גם ביום השני במשטה ה'יין מה שאלתך אסתר המלכה ותנתן לך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש".

לכאורה יש לעיין אמאי הגיעה התשועה דווקא ע"י אסתר ולא ע"י איש? נראה לבאר דעל שהורה אחרורש לעמו (לעיל א' כ"ב): "... להיות כל איש שרר בביתו...", ונהפוך הוא, שדווקא אשתו שלו היתה זו שקבעה לו כיצד להנהיג, ודרכה באה הישועה.

(הר"ר ד"ר יעקב שלמה וואלפיש שליט"א)

מדוע נתלה המן

אסתר ז' י': "ויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי וחמת המלך שפכה".

נ"ל בס"ד, שהמן רודף הכבוד והגאוותן, חשב והאמין שהוא נישא וגבוה מעל כולם, על כן, מדה כנגד מדה, נתלה המן, ונמצא שהוא אכן מרחף ועומד גבוה מעל כולם... – תלוי!

(על כן עה"ת עמוד צ"ב)

כיצד ניתקנה ושתי על שהעבידה את בנות ישראל בשבת

תיקונה של ושתי היה מדה כנגד מדה, והוא על פי המעשה הידוע שמובא במדרש (פסיקתא רבתי פ' ז'): "אמרו רבותינו מעשה היה בישראל: אחד שהיה לו פרה אחת חורשת, נתמעטה ידו ומכרה לו לגוי אחד, כיון שלקחה הגוי וחרשה עמו ששת ימים של חול, הוציאה גם בשבת שתחרוש עמו, אבל רבצה לו תחת העול. היה הולך ומכה אותה והיא אינה זזה ממקומה, כיון שראה כן הלך ואמר לאותו ישראל שמכרה לו בא טול פרתך, תראה כמה אני מכה אותה והיא אינה זזה ממקומה. אותו ישראל הבין שבשביל שהיתה למודה לנוח בשבת אצלו, לכן היא לא רוצה לעבוד. אמר לו: בא ואני מעמידה. כיון שבא, אמר לה באזנה: פרה פרה! את יודעת כשהיית ברשותי היית חורשת בימי החול ובשבת היית שובתת כמוני, עכשיו שאת ברשות גוי בבקשה ממך עמדי וחרשי! וראה זה פלא, מיד עמדה וחרשה. אמר לו אותו הגוי: איני מניחך עד שתאמר לי מה עשית באזנה, אני נתייעתי בה והכתי אותה ולא עמדה, והנה אתה רק לחשת לה וכבר היא קמה? התחיל אותו ישראל מפייסו ואמר לו: לא כישוף ולא כשפים עשיתי אלא כך וכך הסחתי לה באזנה ועמדה וחרשה. מיד נתיירא הגוי ואמר: ומה אם פרה שאין לה לא שיחה ולא דעת, בכל זאת הכירה את בוראה, אז ק"ו אני, שייצרני יוצרי בדמותו ונתן בי דעת איני הולך ומכיר את בוראי?! מיד בא ונתגייר ולמד וזכה לתורה והיו קוראים שמו יוחנן בן תורתה...

וגילה הרמ"ע מפאנו – שתיקונה של ושתי היה, שהמלכה ושתי נתגלגלה באותה פרה שמכר אותו חסיד, ולא היתה רוצה לחרוש בשבת כתיקון על כך שהיא היתה רוצה שיעשו בנות ישראל מלאכה בשבת. ואותו גוי שנתגייר על ידי זה הוא אחרורש, ואז היה תיקונה...

(גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו, ו' אות ב')

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.).

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

כשהבינו שהכל מכח ה', זכו לתפילין המסמלות את כח ה'

אסתר ח' ט"ז: "לַיהוּדִים הִיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשֵׁשׁ וַיִּקְרָא".

ויקרא: במגילה (דף טז): "לַיהוּדִים הִיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשֵׁשׁ וַיִּקְרָא... ויקרא - אלו תפילין". צריך ביאור מה המדה כנגד מדה שזכו שוב להניח תפילין אחר שהמן גזר לבטלם ממצוה זו.

ו"ל דהנה במצות תפילין נצטוונו להניח ביד שמאל שהיא היד הכהה - החלשה, וכפי שדרשו זאת חז"ל מהפסוק שנכתב "והיו על ידכה" ולא כתבה התורה "על ידך" ודרשו ידכה נוטריקון יד כהה. ורמז יש בזה שבזמן שאנו מניחים התפילין נזכרים אנו ביציאת מצרים שהוציאנו ה' דרך נס בכוחו הגדול ובלי התערבות כוחנו ולכן מניחים אותם ביד החלשה להזכירנו שכל כוחנו ופעולותינו, הכל מכח ה'.

לפי זה י"ל, שלכן עתה כשניצלו מהמן וגזירותיו וראו איך ה' סובב הכל ודאג מראש להצלתם וכו', הבינו היטב כמה הכל מכח ה' וכו' והתחדדה בהם ההכרה לזה וראו זאת בצורה מוחשית דווקא בתפילין, הבאים להמחיש שהכל מכח ה'.

ובמדה שהבינו שהכל נובע מכח ה' ולא מכוחם, זכו לתפילין המסמלות את כח ה' שהכל מכוחו.

המן היה דובר ומקבל לשון הרע - בא לו סופו ע"י לשון הרע

אסתר ג' ג'ד': "וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמַרְדֳּכָי מַדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֶת מִצְוֹת הַמֶּלֶךְ: וְהִי כְּאִמְרָם אֵלָיו יוֹם וַיֹּם וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיִּגִּדוּ לְהֶמֶן לְרֵאוֹת הַיַּעֲמָדוֹ דְּבַרֵי מַרְדֳּכָי כִּי הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי: וַיֵּרָא הֶמֶן כִּי אִין מַרְדֳּכָי פָּרַע וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיִּמְלֵא הֶמֶן חֲמָה".

ויגידו להמן: פירוש: בפסוקים מתואר שעבדי המלך אמרו להמן על מרדכי שאינו משתחוה לו ("ויגידו לו") ונראה דמה שהוביל להתגברות חמתו של המן היה הלשון הרע שקיבל המן על מרדכי. ובמגילה (דף יג): למדנו: "ליכא דידיע לישנא בישא כהמן". לא היה מומחה גדול בלשון הרע כהמן.

וכמדתו נמדד לו שסופו בא ע"י הלשון הרע שאמר חרבונה לאחשורוש על העץ שהכין המן לתלות את מרדכי עליו וסופו שנתלה הוא עצמו עליו: "וַיֹּאמֶר חֲרְבוּנָה אֶחָד מִן הַסְּרִיסִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁר עָשָׂה הֶמֶן לְמַרְדֳּכָי אֲשֶׁר דָּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ עִמָּד בְּבֵית הֶמֶן גְּבַהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תִּלְהוּ עָלָיו" (שם ז' ט'). המן היה דובר לשון הרע וקיבל לשון הרע - על כן בא לו סופו ע"י לשון הרע.

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

4 |
בס"ד | גיליון 72
גיליון מיוחד
ומורחב
פרשת ויקרא
ופורים התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

הסיבה שהמן יעץ להרוג את ושתי והתוצאה של עצתו

אסתר א' ט"ז: "ויאמר ממוכן לפני המלך והשרים לא על המלך לבדו ענתה ושתי המלכה כי על כל השרים ועל כל העמים אשר בכל מדינות המלך אחשורוש".

ענתה ושתי המלכה: מבואר במדרש (אסתר רבה ד' ו'), שהמן יעץ למלך אחשורוש להרוג את ושתי כדי שבתו תלקח למלכה ("שהיתה לו בת והיה מבקש להשיאה למלכות"), וכחותן המלך תהיה לו גישה חופשית לארמון המלוכה ויוכל להציק ליהודים.

עצתו שמטרתה האמיתית היתה נסתרת, הובילה לכך שנבחרה כמלכה אשה מסתורית שהתבררה כיהודיה, והיא היא אשר סיכלה את עצתו והביאה לתלייתו. נמצא שאשה מסתורית בא כנגד עצתו בעלת האופי הנסתר.

רצון לחסל אשה, גרם לאשה לחסל אותו. המן רצה להזיק ליהודים, אשה יהודיה גרמה למפלתו.

אחשורוש נחבט שס"ה פעמים, כנגד שס"ה בעלי עצה רעה

אסתר ו' א': "בלילה ההוא נדדה שנת המלך ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים ויהיו נקראים לפני המלך".

ראשי תיבות: "ההוא נדדה שנת המלך" גימטריא שס"ה. רמז למה שכתב בילקוט (אסתר רמז תתרנ"ז) וז"ל: "באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא למלאך שממונה על השינה, בני בצרה והרשע הזה ישן על מטתו, לך ונדוד את שנתו. באותה שעה ירד המלאך ונדד שנתו של אחשורוש וחבטו בקרקע שס"ה פעמים, והיה המלאך עומד על גבו ואמר: כפוי טובה כפוי טובה עמוד ועשה טובה למי שעשה אתך טובה. מיד ויאמר להביא את ספר הזכרונות..." יעו"ש.

וטעם שס"ה פעמים, כנגד שס"ה בעלי עצה שהיו לו להמן הרשע, שנתנו לו עצה לעשות העץ לתלות מרדכי, כדאיתא שם בילקוט על הפסוק ותאמר לו זרש אשתו וכל אוהביו יעשו עץ גבוה וכו'.

(פני חיים למהר"ח פלאגי זצ"ל)

הכסף שייעד המן להשמיד את עם ישראל – יגיע אליהם! המלך העניק לאסתר שליטה על בית המן וכל רכושו

אסתר ג' ט"ז-א: "אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים כפר כסף אשקול על ידי עשי המלאכה להביא אל גנזי המלך: ויסר המלך את טבעתו מעל ידו ויתנה להמן בן המדתא האנגי צרר היהודים: ויאמר המלך להמן הפסף נתון לך והעם לעשות בו פטוב בעיניך".

הפסף נתון לך: "אמר ר' יאשיה: מה עשה אותו רשע (המן) הוציא כל כסף וזהב שהיה לו ונתן לאחשורוש, א"ל הקדוש ברוך הוא: חייך (משלי כ"ב א'): 'נבחר מכסף ומזהב חן טוב', נבחר חינה של אסתר, שנאמר (אסתר ב' ט"ו): 'ותהי אסתר נושאת חן, כיון שבא הרשע עם הממון, א"ל המלך: 'הכסף נתון לך', אמר הקדוש ברוך הוא: כך אתם מוכרים (את העם) שלי על שלי (בכסף שלי, שאני נתתי לכם), שנאמר (ויקרא כ"ה נ"ה): 'כי לי בני ישראל עבדים', וכתוב (חגי ב' ח'): 'לי הכסף והזהב', חייך, מה שאמרת 'הכסף נתון לך' וגו', כך (אסתר ח' א') 'ביום ההוא נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את בית המן'.

(שמות רבה ל"ג ה')

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

5

בס"ד | גיליון 72

גיליון מיוחד

ומורחב

פרשת ויקרא

ופורים התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

צום לתיקון אכילה

אסתר ד' ט"ז: "לך כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוּ עָלַי וְאֶל תֹּאכְלוּ וְאֶל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה יוֹם גַּם אֲנִי וְנַעֲרָתִי אֲצוּם כִּן וְכֵן אָבּוּא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כָדַת וְכֹאֲשֶׁר אֲבָדְתִי אֲבָדְתִּי".

וצומו עלי: על שנהנו מסעודת אחשורוש גזרה אסתר צום כתיקון לחטא האכילה (ובדברי המקובלים למדנו ששבעים ושתיים שעות רצופות של תענית מטהרים את ההשפעה המזיקה של מאכלות אסורות שנטמעים בגופו של האוכל).

(אמרי נועם ח"ב עמוד קצ"ח)

היאך היו יכולים לתלות את המן על עץ מקודש הקודשים

אסתר ז' י': "וַיִּתְּלוּ אֶת הַמָּן עַל הָעֵץ אֲשֶׁר הָכִין לְמַרְדֳּכַי וְחַמַּת הַמֶּלֶךְ שָׁכְחָה".

יש להתבונן היאך תלו את המן על עץ מקודש הקודשים כמבואר בפרקי דר"א דעץ שתלו בו המן מקודש הקדשים היה ובתרגום שני כתוב שמרדכי עצמו תלהו והלא מעילה היא?

הנה בע"ז (דף נב): 'ובאו בה פריצים וחיללוהו', שכלי קודש שנשתמשו בהם זרים כיון שפרצום נעשו חול, לפי"ז המן נענש מדה כנגד מדה, שהוא סבר בדעתו להכשיל בזה את ישראל במשתה אחשורוש, וג"כ סבר להכשיל את מרדכי ולתלות אותו על עץ שיש בו משום מעילה, אבל הוא לא ידע שכיון שבאו גוים - הוא עצמו בהכנתו, באמת פקע קדושתיהו, ונענש בזה עצמו ותלו אותו על אותו עץ - רק בגלל שהכין והיה מותר...

(שו"ת יד אליהו סימן נ', נדפס תע"ב)

גילה של אסתר (ע"ה), והקשר לאברהם

בילקוט שמעוני (פרק י"ב רמז ס"ו): "וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט טפל לו. ואברם בן ע"ה שנה בצאתו מחרן וכתוב: ויהי אומן את הדסה, אמר הקב"ה לאברהם: אתה יצאת מבית אביך בן ע"ה שנה חייך גואל שאני מעמיד ממך תהיה בת ע"ה שנה מנין הדס"ה".

"ראוי לשים לב מאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם, אתה יצאת מבית אביך בן שבעים וחמש שנים, אף אני מעמיד ממך גואל בת ע"ה שנים, דמה מעלה היא זאת היותה אסתר בת שבעים וחמש שנים כשהעמידה לגואל לישראל?"

ונראה שהיא מדה כנגד מדה, כיוון שאברהם יצא מבית אביו לאהבתו יתברך, להכריז אלוקותו בעולם, שמלכותו בכל משלה, והשגחתו בעליונים ובתחתונים, כך אוציא מחלצין גואל בת שבעים וחמש שנים, שעל ידה יאירו ישראל עיניהם, בידיעת אלוקותו, בראותם שהוא דרך השגחה, ולא בטבע, דמה טבע מחייב, שיחשוק המלך באשה בת שבעים וחמש שנים ובפרט למאן דאמר שגם היתה ירקרוקת, אין זאת כי אם השגחה פרטית גם בתחתונים, ונשתנית הטבע, ולברוא לאדם בריה חדשה, להפכו מזקן לנער, וכל מה שחפץ עושה בשמים ובארץ.

ופרסום ידיעה הזאת, היה על ידה של אסתר, על היותה בת שבעים וחמש שנים, ונשאה חן בעיני המלך מכל הנשים, ומכל הבתולות, אשר הביאו לפניו, וכל זה נמשך בזכותו של אברהם, שיצא בן שבעים וחמש שנים, מבית אביו, שאף על פי שהורגל כל כך שנים בעירו, ובבית אביו וקשה כמוות לפרוש, עם כל זה עזב הכל, בעבור אהבתו יתברך, ונמצא שזכות הרבים תלוי בו".

(מדרש תלפיות ענף "אחשורוש")

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

6 |
בס"ד | גיליון 72
גיליון מיוחד
ומורחב
פרשת ויקרא
ופורים התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

עמלק שנשתייר משום שלא קיימו הציווי למחותו, גזר למחות את הנוהגים בכפירה כמנהגו

אסתר ג' ג': "ונשלוח ספרים בידי הרצים אל כל מדינות המלך להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד בשלושה עשר לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ושקלם לבז"ל

להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים: הנה יש לעיין אמאי נגזרה הגזירה גם על עוללים ויונקים שלא חטאו, ואין השאלה מצד המן שעשה כן מתוקף שנאתו ליהודים ואכזריותו הרבה, אלא מדוע סובב מסבב כל הסיבות שכן יגזור המן על היהודים.

ושמא י"ל בטעם הדבר, דהוא כעין מדה כנגד מדה, דעל עמלק שכפר בעיקר גזר הקב"ה (דברים כ"ה י"ט) "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים", ובשמואל (א' ט"ו ג'): "עתה לך והפיתה את עמלק והחרימתם את כל אשר לו ולא תחמל עליו והמתה מאיש עד אשה מעלל ועד יונק..."

ומדברי רשב"י למדנו (מגילה דף יב.) שגזירת המן נגזרה על ישראל משום שהשתחוו לצלם, ולכן כשאחזו במנהג כפירה כעמלק, נגזרה עליהם גזירה, כגזירה שנגזרה על עמלק. ומעתה לא יפלא אם כן, שדווקא המן שבא מזרע עמלק ע"י שלא קויים הציווי (ע"י שאול) למחות את זכרו של עמלק, הוא זה שגזר עליהם גזירה זו, בבחינת 'יבוא עמלק שנשתייר משום שלא קיימו הציווי למחותו, ויגזור למחות את הנוהגים בכפירה כמנהגו'...

אולם כבר למדנו מה שביאר (שם) רשב"י "אמר להם: הם לא עשו אלא לפנים - אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים" והיינו, שלא היתה בהשתחויה לצלם כפירה ברבוננו של עולם, אלא רק בחיצוניות, ולכן גם הגזירה להשמידם כעמלק, היתה רק חיצונית ולא באה לידי קיום.

(פותח את ידך חלק ב' עמוד ק"ט)

ה' דברים כנגד ה' דברים

אסתר ד' א': "ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדלה ומרה".

ויקרע מרדכי את בגדיו: ה' דברים גרם המן למרדכי: ויקרע, שק, ואפר, זעקה גדולה, ומרה. לכך: נדחף, אבל, חפוי ראש, ופני המן חפו, ויתלו. וכן: תכלת, וחור, ועטרת, ותכריך בוש, וארגמן. וכן: צהלה, אורה, ושמחה, וששון, ויקר".

ויכן רצה המן לגרום לה' דברים: להשמיד, להרוג, לאבד, מנער ועד זקן טף ונשים, ושללם לבז. וכנגדם: ה': צהלה, אורה, ושמחה, וששון, ויקר].

(רוקח)

בתיה גידלה את משה, ומרדכי (ניצוץ משה) גידל את אסתר (ניצוץ בתיה)

אסתר ב' ז': "ויהי אמן את הדסה היא אסתר בת דוד כי אין לה אב ואם והנערה יפת תאר וטובת מראה ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת".

לקחה מרדכי לו לבת: "... והמקובלים אמרו, כי מרדכי גלגול וניצוץ משה, והמן איש מצרי שנהרג ממנו, ולכן ביקש לנקום נקמתו, ואסתר ניצוץ בתיה בת פרעה, ולכן לקחה לכך מרדכי לו לבת (אסתר ב' ז'), ומלבד זה מבואר במדרש [אגדתא דאסתר מדרש פנים אחרים ע"פ איש יהודי] כל שאתה מוצא במשה אתה מוצא במרדכי ע"ש".

(יערות דבש חלק א' דרוש ג')

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א).

ז

בס"ד | גיליון 72

גיליון מיוחד

ומורחב

פרשת ויקרא

ופורים התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

כפי החטא – כך הוא הקרבן

ויקרא א' י"ד: "וְאִם מִן הָעוֹף עֵלָה קָרְבָּנוֹ לֶה' וְהִקְרִיב מִן הַתְּרִיִּם אוֹ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת קָרְבָּנוֹ."

"אמר רבי אלעזר: כמה דהוה חטאה הכי הוה מקריב, עתירא דזמנין דלביה גס ביה הוה מקריב תורא, בגין דלביה חשיב יתיר למחטי קמי מאריה, בינוני מקריב מן הצאן, בגין דרעותיה לאו גס ביה כל כך למחטי, מסכנא דלביה לא גס ביה רעותיה נמוך מכלא מקריב מההוא קליל מכלא, ואשתמודען קרבניהון דכלהו כל חד וחד בלחודייהו וקודשא בריך הוא דאין דינא כל חד וחד במתקלא ישרה".

תרגום: אמר ר' אלעזר: כמו שהיה החטא כך הוא מקריב, העשיר, שלפעמים לבו גבוה עליו, היה מקריב שור, משום שלבו ראוי יותר לחטוא לפני אדונו. בינוני, מקריב מן הצאן, משום שרוחו אינו גבוה כל כך לחטוא. עני, שלבו אינו גבוה עליו, ורוחו שפל מכולם, מקריב מן הקל שבכולם, דהיינו מן העוף. ונודעים הקרבנות של כולם, כל אחד ואחד בפני עצמו. והקב"ה דן דינו של כל אחד ואחד במשקל ישר.

(זוהר הקדוש ויקרא דף ח.א)

כפי שהחטא הרתיח חלבו ודמו באש היצר כך נעשה בקרבן

"כמה דמסכנא ארתח חלביה ודמיה כך ההוא קמחא מרתחין ליה במשח רבות, והכא אוליפנא דאפילו כל בר נש מקריב האי מנחה על המחבת ומנחת מרחשת בגין דכמה דחטאה ארתח חלביה ודמיה באשא דיצר הרע וכל שייפוי רתחי באשא כך קרבנא דא כהאי גוונא ממש, ועקרא דקרבנא כגוונא דחטאה ולקרבא קמי קודשא בריך הוא רעותא דלביה ורוחיה ונפשיה דהאי חביבא מן כלא קמיה".

תרגום: כמו שהעני מרתיח חלבו ודמו, כך קמח ההוא, שהביא, מרתיחים אותו בשמן טוב. וכאן למדנו שאפילו כל אדם מקריב מנחה זו על המחבת ומנחת מרחשת. משום, כמו שהחטא מרתיח חלבו ודמו באש היצר הרע, וכל אבריו מרתיחים באש. כך קרבן הזה, כעין זה ממש, כי עיקר הקרבן הוא כעין החטא. ולהקריב לפני הקב"ה רצון לבו ורוחו ונפשו, שזה חביב עליו יותר מכל.

(זוהר הקדוש ויקרא דף ט.א)

החלב המכסה את הקרב כנגד העוון

ויקרא ג' ג-ד: "וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לֶה' אֶת הַחֶלֶב הַמְכֻסָּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֶת כָּל הַחֶלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב: וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלָיִת וְאֶת הַחֶלֶב אֲשֶׁר עָלָהּ אֲשֶׁר עַל הַכֶּסֶלִים וְאֶת הַיִּתְרֹת עַל הַכֶּבֶד עַל הַכְּלָיִת וְסִינְיָהּ."

החלב המכסה את הקרב: "יבוא חלב המכסה את הקרב שהוא מלא רעי ופרש, ויכסה עוון האיש המלא באש וצחנה".

ואת שתי הכליות: "לפי שהכליות יועצות, יבואו ויכפרו על כליות יועצות אוון ומרמה".

ואת היתרת על הכבד: "תבוא יותרת הכבד, ותכפר על אשר כבד לבו וכבדה אזנו".

(רבינו אפרים על התורה)

קרבן שעיר עזים על חטא השבטים בשעיר עזים

ויקרא ד' כ"ב-כ"ג: "אֲשֶׁר נָשִׂיא יִחְטָא וְנִעְשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲלֵקֵיו אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ בְּשִׁנְיָהּ וְאָשָׁם: או הוֹדַע אֱלֹו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא בָּהּ וְהִבִּיא אֶת קָרְבָּנוֹ שְׁעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים."

קרבנו שעיר עזים: "השבטים חטאו בשעיר עזים, שנאמר (בראשית ל"ז ל"א): וישחטו שעיר עזים, יבוא נשיא שהוא בגימטריא 'שבטים' ויכפר בשעיר עזים".

(רבינו אפרים על התורה)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

8 |
בס"ד | גיליון 72
גיליון מיוחד
ומורחב
פרשת ויקרא
ופורים התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה - סיפור מגדולי ישראל

שלוש מאות שנה אחרי, נגלה המהר"י בן לב בחלום והורה כיצד לתקן על ביזוי ת"ח

המהר"י בן לב היה מגדולי הדורות, בן דורו של מרן הבית יוסף, ואף היה עמו בקשר קרוב. ידוע המעשה שהיה עם המהר"י בן לב, הממחיש לנו את חומרת העניין של כבוד תלמידי חכמים.

לפני מהר"י בן לב באו שני אנשים לדין תורה. לאחר שדן בעניינם, הוא הכריע ופסק לטובת אחד מבעלי הדין. בעל הדין השני, ברוך שמו, היה גברא אלימא שלא ציית דינא. הוא היה עשיר ובעל מעמד וקשרים עם השלטונות, והוא לא קיבל את העובדה שיצא חייב בדין. הוא החציף פנים לרב ודחה בזלזול את פסק הדין. בית הדין היה ליד חנות בשמים. מהר"י בן לב יצא מבית הדין לרחובה של העיר ועשה את דרכו לביתו. אותו רשע המתין לו, וכאשר עבר הרב ליד חנות הבשמים סטר לו אותו חצוף על פניו. באותה עת גדשו את הרחוב המוני אדם שהיו עדים למעשה הנבלה, אך איש לא העז למחות בפני אותו עז פנים, משום שאימתו היתה מוטלת על הבריות.

בעל חנות הבשמים, אברהם קטלני שמו, היה צריך ליטול משהו מן החנות. בשעת לילה, בעודו מחזיק בידו נר, הוא גישש בחנותו למצוא את מבוקשו. לפתע הוא ראה עכבר משוטט בחנות. מיד הוא החל לדלוק אחריו בנסיון ללכוד אותו, ותוך כדי מרוצה נפל הנר מידו. בתוך זמן קצר התלקחה כל החנות והיתה למאכולת אש. עד מהרה התפשטה האש אל מחוץ לחנות וכלתה כחמשת אלפים בתים בעיר. תושבי העיר נסו בבהלה על נפשם אל מחוץ לעיר, אולם האש השתוללה והתפשטה אל השדות שמחוץ לעיר וכמאתיים איש נשרפו למוות. בעקבות זאת פרצה מגפה קשה ובכל יום נספו בה אנשים רבים. באחד הימים מתו שלוש מאות וארבעה עשר איש, כמנין 'ש-ד-י', ומאז התמעטה המגפה עד שנעצרה לגמרי. אולם הסיפור עצמו לא נעצר.

אחד הצאצאים של אותו רשע חצוף היה לא פחות ולא יותר מאשר ר' מרדכי אושמינר. הוא היה גאון עולם וצדיק נשגב, אשר נודע בכל ליטא כבעל מופת ורוח הקודש. באחד הלילות נגלה מהר"י בן לב בחלום לר' מרדכי אושמינר ואמר לו: "דע לך כי הנך מצאצאיו של אותו רשע, עליך לתקן את הנשמה שלו!".

שאל אותו ר' מרדכי מה התיקון שעליו לעשות, אמר לו המהר"י בן לב: "עליך לנסוע לעיר אנטופול, לסור לביתו של הרב המקומי ולקנות ממנו את הספר שלי". ספרו של המהר"י בן לב, שו"ת מהר"י בן לב, הוא ספר מפורסם וחשוב והיה מצוי בבתיהם של תלמידי חכמים שהיו הוגים בו. אך מהר"י בן לב הורה לו ליטול את ספרו דוקא מאותו רב. התיקון לעונונו של אותו רשע יהיה על ידי שצאצאו, ר' מרדכי אושמינר, ישנן את הספר עד שידע אותו על בוריו.

למעלה משלוש מאות שנה חלפו מאז אותו מעשה נבלה שנעשה במהר"י בן לב, ועדין נשמתו צריכה תיקון. ר' מרדכי העלה על הכתב את דבר החלום, כדי להודיע ברבים את חומרת החטא של בזוי תלמידי חכמים. נורא!

(יחי ראובן, בהעלותך)

מי שיש בידו הגזל אין תפילתו מקובלת

ויקרא ה' כ"ג: "וְהָיָה כִּי יִחְטֵא אִישׁ וְהָיָה אֵת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל אוֹ אֵת הָעֶשֶׂק אֲשֶׁר עָשָׂק אוֹ אֵת הַפְּקֻדֹן אֲשֶׁר הִפְקִיד אֹתוֹ אוֹ אֵת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא".

במדבר קדמות (מערכת אות ג' ערך גזל): "... ומי שיש בידו הגזל אין תפילתו מקובלת כמו שאמרר". פירוש: נראה שהוא מדה כנגד מדה, על שאדם מחזיק בידו את מה שגזל ואינו שלו אלא של אחר, מה שכן שלו (תפילתו), לא יתקבל להיות אצל אחר (הקב"ה).

הגונב מעכ"ם גורם שהשר של האומה
ההיא יש לו יכולת לגנוב מהקדושה.
גניבה כנגד גניבה

"גזל עכו"ם אסור כמפורש בש"ס ובפוסקים... ורבינו האר"י זצ"ל גילה שהגונב מעכ"ם גורם שהשר של האומה ההיא יש לו יכולת לגנוב מהקדושה...".

(מדבר קדמות)

אם יתנו אש על המזבח, יתן ה' אש מן השמים

ויקרא א' ז': "וַיִּנְתְּנוּ בְּנֵי אֱהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וַעֲרְכוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ".

פירוש: בעירובין (דף סג, דף קא, שם דף נג.) דרשו פסוק זה: "אף על פי שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט".

ונ"ל בס"ד, רמז לאש שיוורדת מן השמים מתיבת "ונתנו", שנקראת מימין לשמאל ומשמאל לימין, ללמדך, שאם יתנו אש על המזבח, יתן ה' אש מן השמים, מדה כנגד מדה.

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

9 |
בס"ד | גיליון 72
גיליון מיוחד
ומורחב
פרשת ויקרא
ופורים התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

הבנת המדה כנגד מדה - הדרך להתקרבות לה'

ויקרא א' ב': "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם פי יקריב מקם קרבו לה' מן הבהמה מן הבהמה וימין הצאן תקריבו את קרבנותיכם".

"לכאורה היה צריך לכתוב "אדם כי יקריב קרבן", תיבת "מכם" נראית כשפת יתר, הלא דבר הוא.

קודם שניישב קושייתנו, נשים ליבנו להבין את כוונת הכתוב "ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" (תהלים ס"ב י"ג), וכי חסד הוא לשלם לאיש כגמולו?! הלא כך היא שורת הדין שכל אדם מקבל שכר כפי מעשיו, א"כ מהו איפוא החסד הגדול שנשתבח בו הקב"ה שהוא משלם לאיש כמעשהו?

ויש לבאר על פי מה שפירשו רבותינו הראשונים ז"ל, שיש עבירות שהאדם אינו נותן ליבו לעשות עליהם תשובה, שכל כך השיא אותו היצר הרע ושיבש את דעתו, עד שסבור הוא שאין במעשיו כל חטא (וראה ברמב"ם הלכות תשובה ד' ד' "ומהן, חמשה שהעושה אותן אין חזקתו לשוב מהן, לפי שהן דברים קלים בעיני רוב האדם, ונמצא חוטא והוא ידמה שאין זה חטא...").

אך הקב"ה ברוב חסדיו מרמז לו לאדם שמעשה זה הוא חטא, אותו רמז בא לידי ביטוי בכך שבאים עליו ייסורים מעין החטא שחטא, בבחינת מדה כנגד מדה, ומתוך שנענש האדם בצורה ההיא, הוא נותן את לבו להבין שהעונש הוא על מעשה פלוני שעשה שלא היה רצוי לפני הקב"ה. וכאשר מכיר האדם בחטאו, כבר הוא נמצא בדרך הטובה, שכן מאותו יום והלאה ישמר במשנה תוקף שלא לעשות כך וגם ישוב בתשובה על מה שכבר עשה, ושב ורפא לו.

וזהו אם כן חסדו הגדול של הקב"ה, שהוא משלם לחוטא כמעשהו - מדה כנגד מדה, שע"י כך האדם מקבל את המסר שמעשיו לא היו רצויים, ועליו להתחרט על העבר ולקבל על העתיד.

ואחר הדברים האלו נוכל לפרש את דברי הכתוב בפרשתנו. התורה נותנת עצה לאדם כיצד ישמר מתחבולותיו של היצר המטעה אותו לחשוב שלא חטא, ואומרת התורה "אדם כי יקריב מכם", שיקריב האדם ללבו את הכלל של "מכם" - ראשי תיבות מדה כנגד מדה, שבכל עונש שהוא מקבל ישכיל להבין שהעונש בא על דבר דומה שעשה, ובכך ידע שהמעשה הוא לא היה לרצון לפני הבורא וישמר ממנו מכאן והלאה. ואם יעשה כך אז יזכה להיות "קרוב לה" - מקורב לקב"ה וירא שמים.

כמידת התקרבות האדם לה' - כך מתקרב ה' אליו

הנה כבר עמדנו על יתור תיבת מכם הכתובה בפסוק. אולם ניתן גם ליישב וזאת על פי משל:

אדם נכנס לחנות של מראות ומבקש לקנות מראה גדולה ויפה, הצביע לו המוכר על מראה אחת ונקב את מחירה, הסתכל האדם במראה כמבין גדול, ולאחר מכן אמר למוכר, אינני חפץ במראה זו, הבא נא לי מראה טובה ממנה. שאלו המוכר, איזה פגם מצאת במראה היפה הזאת שאינך חפץ לקנותה? ענה לו אותו אדם, הדיוקן שמוטבע על המראה הוא דיוקן של אדם מלוכלך ומטונף, אינני חפץ בציורים של אנשים כאלו בביתי, הבא נא לי מראה בה משתקפת דמות יותר מכובדת... ענה לו אותו מוכר: שוטה שבעולם, הלא אם רק תשפר את מראה עצמך ותראה יותר מכובד, מיד תבחין בשיפור שיחול במראה, לפתע גם ממנה תשתקף דמות מכובדת...

על פי משל נפלא זה פירש בספר שער בת רבים את כוונת הכתוב: "אני ה' לא שנית, ואתם בני יעקב לא כליתם" (מלאכי ג' ו'). אני ה' אין בי כל השתנות, וכל השינוי שניכר בהנהגת הבורא את בני ישראל, שבעבר היה הקב"ה מנשאם מעל כל העמים ועתה הם בגלות, הוא בגלל ש"אתם בית יעקב לא כליתם" - לא כליתם את חק עבודתכם, עבודת ה', והנהגת הבורא עמנו היא לפי הנהגתם עמו, שאילו היינו מקיימים המצוות כמו אבותינו אז גם אנו היינו זוכים לכל הטוב שזכו אבותינו. על פי דרך זו פירש רבינו מהר"י צרפתי את הפסוק "הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל" (תהלים קכ"א ד'), שומר, מלשון "ואביו שמר את הדבר" (בראשית ל"ז י"א), לשון המתנה וצפייה, והקב"ה מכונה בשם "שומר ישראל" משום שממתין ומצפה לראות מה הם מעשיהם של ישראל, ובהתאם לכך תהיה הנהגתו עמם.

אחרי הקדמה זו נוכל לפרש כוונת הכתוב "ולא יראו פני ריקם" (שמות כ"ג ט"ו), הקב"ה מודיע לבני ישראל שלא יזכו לראות את פני ה' - לזכות להתקרבות והארת פנים מהבורא - ריקם, כשהם ריקנים מתוכן, אלא רק ע"י שיהיו מלאים וגדושים בתורה ויראה.

וזהו כוונת התורה באמרה: "אדם כי יקריב מכם", אדם אשר רוצה להתקרב לקב"ה, אומרת לו התורה, "מכם" - כפי ההתקרבות שתעשה כלפי הקב"ה, כך גם יהיה ה"קרוב לה", כך הקב"ה יתקרב אליך".

(פניני הבן איש חי, ויקרא עמוד ג'ד')

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.).

10

בס"ד | גיליון 72

גיליון מיוחד

ומורחב

פרשת ויקרא

ופורים התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מי שלא בא אל הכהן, הכהן יבוא אליו... ומי שבא, יזכה לביאת כבוד

ויקרא ד' י"ד: "וְנֹדְעָה הַחֲטָאֵת אֲשֶׁר חִטָּאוּ עֲלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ הִקְהֵל פָּר בֶּן בָּקָר לַחֲטָאֵת וְהִבְיִאוּ אֹתוֹ לַפְּנֵי אֱהֵל מוֹעֵד."

והביאו אותו לפני אהל מועד: 'ד' במסורה. הכא. 'והביאו אל תחת האבנים' (להלן י"ד מ"ב) גבי מצורע. 'והביאו בניך בחוצן' (ישעיה מ"ט כ"ב). 'והביאו את כל אחיכם' (שם ס"ו כ'). לומר מי שמחוייב להביא קרבן לה' ואינו מביאו לכהן, סוף שצריך לכהן לראות נגעי ביתו. ואם הוא מביאו, זוכה למה שנאמר: 'והביאו בניך בחוצן'. 'והביאו את כל אחיכם מכל הגוים' וגו'.

(בעל הטורים)

עונש הגזלן

ויקרא ה' כ"א: "נֶפֶשׁ כִּי תִחַטָּא וּמַעְלָה מֵעַל בַּה' וְכַחַשׁ בְּעֲמִיתוֹ בְּפִקְדוֹן אוּ בְתִשּׁוּמֵת יָד אוּ בְגִזְל אוּ עֶשֶׂק אֶת עֲמִיתוֹ."

"א"ר יהושע בן לוי: פעם אחת הלכתי בדרך ומצאתי אליהו הנביא ז"ל, אמר לי: רצונך שאעמידך על שער גיהנום? אמרתי לו הן. הראני בני אדם... שמאכילין אותם חול דק והיו מאכילין אותם על כרחם ושיניהם נשברות, והקב"ה אומר להם: רשעים כשאכלתם את הגזל היה מתוק בפיכם ועתה אין בכם כח לאכול, לקיים מה שנאמר: 'שני רשעים שברת' (תהלים ג' ח')."

(אוצר המדרשים, אייזנשטיין, גן עדן, גיהנם עמוד 92)

על שמיהרו הנשים לנדב לביתו של הקב"ה, זכו להיכנס לארצו (ביתו) של הקב"ה

ירושלמי שקלים דף ב: "כל נדיב לב".

בשמות ל"ה כ"ב: "וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים פֶּלֶא נְדִיב לֵב הִבְיִאוּ חֹחַ וְנָזָם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כֹּל כְּלֵי זָהָב וְכֹל אִישׁ אֲשֶׁר הָיָה תְּנוּפֶת זָהָב לָהּ". פירוש: איתא במדרש הגדול (שמות ל"ה כ"ב) שהנשים היו אלו שהתנדבו לפני הגברים (ראה רמב"ן ורש"י היר"ש) ועל כן זכו להיכנס לארץ ישראל. ונראה שהוא מדה כנגד מדה, על שמיהרו לנדב לביתו של הקב"ה זכו להיכנס לארצו (ביתו) של הקב"ה.

פיגול במחשבת הכהן המקריב כתוצאה ממחשבת הבעלים המקולקלת

ויקרא א' ד': "וְסִמְךָ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עֲלָיו."

כתב ה"ישמח משה" (פרשת צו ז' ח) עיקר הקרבת הקרבן הוא דעל ידי זה יתעורר האדם לחשוב עם נפשו איך שראוי לו להשתעבד למלך מלכי המלכים, מק"ו השתעבדות הבהמה אליו, אבל אם אינו עושה החשבון הזה עם נפשו ואינו שב בתשובה, אזי הקרבן איננו כלום וכו' וממילא אין להכהנים לאוכלו, כי הכהנים אוכלים בזמן שהבעלים מתכפרים, ולא בזמן שאין הבעלים מתכפרים בו (פסחים דף נט:). אמנם זה דבר התלוי במחשבת הבעלים המקריבים, ואיך יודע להכחן המקריב אותו אם הבעלים חשוב לנפשם כנ"ל, ואם עשו תשובה להכשיר הקרבן אם לאו?

והנה לבי אומר לי וברור בעיני דזה היה סיבה מאת ה' החוקר לב ובוחן כליות, דאם הבעלים לא שמו אל ליבם ככל הנ"ל ולא שבו בתשובה כראוי, אז בעל כרחו של הכהן נזרקה במחשבתו בעת ההקרבה לחשב לאכול הקרבן ביום השלישי, לגלות דהקרבת פסול.

(פלאות עדותיך עמוד קצ"ב)

שבע הזאות כנגד ז' תועבות

ויקרא ד' ו': "וְטָבַל הַלֶּהֶן אֶת אֲצָבָעוֹ בְּדָם וְהָזָה מִן הַדָּם שִׁבְעַת פְּעָמִים לַפְּנֵי ה' אֶת פְּנֵי פְרֻכַת הַקֹּדֶשׁ."

והזה מן הדם שבעה פעמים: "לכפר על ז' תועבות נפשו (משלי ו' ט"ז), ולהעביר מהם שבע כחטאתיכם (פר' בחוקותי)...".

(רבינו אפרים על התורה)

לרפואה שלמה: בן ציון בן חיה ★ לעילוי נשמת: הר"ר ברוך ב"ר יוסף

להנצחות, הקדשות ופרטים על הספרים 054-251-0336 קו אמריקאי: 646-340-5403

דוא"ל ap@torah24-7.com אתר <https://torah24-7.com/SEFORIM-HEBREW/>